

Opinió | Bartomeu Mestre i Sureda "Balutxo"

Feliçan novan jaron, esperanča!

Bartomeu Mestre i Sureda "Balutxo" | 29/12/2010 | Vistes: 67

Fa quinze dies, els amics Josep Maria Solé i Sabaté i Ferriol Macip Bonet presentaren Història de l'esperanto als Països Catalans, un tercer volum que tracta, de manera amena i rigorosa, aspectes diversos del moviment entre 1900 i 1940. La premsa il·lenca no se n'ha fet ressò, tot i la petjada històrica i cultural de les Balears reflectida a les ponències de Xavier Margais, historiador i autor, entre d'altres llibres, d'El moviment esperantista a Mallorca i Elisabet Abeyà, traductora, escriptora i impulsora de l'escola Mata de Jonc. Margais publica en el nou volum: El moviment esperantista a Mallorca: Una víctima més de la repressió franquista, Noves sobre l'esperantisme a Maó i L'esperanto, l'esperantisme i la seva relació amb alguns règims, mentre que Abeyà hi aporta Joan Mascaró: Entre Orient i Occident.

A final del s. XIX, Lluís Llàtzer Zamenhof, un oftalmòleg polonès d'origen jueu, publicà la primera gramàtica per establir una llengua universal complementària, perquè creia que els conflictes entre nacions derivaven de no disposar d'un codi neutral comú. Sobre 16 regles, sense excepcions, i un vocabulari procedent de molts d'idiomes, encara que fonamentat sobre el llatí, l'esperanto s'expandí a Rússia, Amèrica, la Xina i el Japó. A Europa, al principi, s'encerclà en àmbits d'alta cultura i professions liberals. El 1905 se celebrà el primer Congrés Universal que, excepte els anys de les guerres mundials, s'ha celebrat anualment amb la participació destacada dels Països Catalans: 1909 a Barcelona, 1925 a Mallorca i 1993 a València. L'esperantisme va néixer amb valors que van més enllà dels estrictament lingüístics. És un moviment que juga a favor de l'enteniment entre els humans, per un món més just i solidari. Això constitueix la interna ideo de l'esperanto, connotat de pacifisme i de germanor entre els pobles. És fàcil deduir que, amb aquest objectius, patiria repressió. Un dels grans defensors del nou idioma, Lleó Tolstoi, va veure com, després de col·laborar en la revista, La esperantisto era prohibida a tot l'imperi rus per la censura dels tsars. Les vicissituds del s. XX jugaren sempre a la contra. La Gran Guerra i la mort, el 1917, de Zamenhof provocaren una reculada, però quan l'esperanto va revifar va prendre embranzida entre la classe treballadora, fins al punt que era conegut com "el llatí dels obrers". A Alemanya, on gaudia de gran popularitat, Hitler la criminalitzà a Mein Kampf qualificant l'esperanto de "llengua universal de la conspiració jueva".

També Stalin, l'any 1937, la va denominar "llengua d'espies" i, a més de prohibir-la, va ordenar l'assassinat d'esperantistes. La insurrecció feixista militar de Franco també va significar repressió. La Segona Guerra Mundial va dividir el món en dos grans blocs, representats per Rússia i els Estats Units, i caps d'ells no va tenir el més mínim interès per potenciar una llengua neutral per a tothom. Un cas no gaire divulgat, que ultrapassa l'anècdota i s'endinsa en la política internacional, és el de la República de l'Illa de les Roses. Construïda l'any 1964 al mar Adriàtic, a 12 km de la costa, amb permís del govern italià, era una plataforma de 400 m² on s'instal·laren establiments comercials, una oficina postal i una emissora de ràdio. En proclamar la independència la nit de Sant Joan de 1968, adoptà l'esperanto com a llengua oficial. La marina italiana va procedir a dinamitar aquella illa artificial que recordava Utopia.

L'esperanto va recular per allò que va combatre: les guerres i les dictadures. Ens hem de retre a la fatalitat i donar la raó als repressors? Si no han prescrit el pacifisme ni els ideals d'igualtat, val la pena lluitar per a que els drets lingüístics siguin un complement indissoluble dels drets humans. Avui n'hi ha que presenten l'esperanto com un intent fracassat i, malgrat la repressió i les peripècies patides, l'esperanto és una magnífica i ben vigent idea que defuig l'estereotip que li assignen alguns com a reliquia del passat o invent romàntic. El 1994, l'economista alemany Reinhard Selten, era el tercer parlant d'esperanto que guanyava un Nobel. Quatre anys després, William Auld era candidat al premi per la seva obra en esperanto. Només són exemples, però destaquen la potencialitat d'un idioma que es resisteix a claudicar davant de l'investida anorreadora de la globalització. Al marge de la nostra història, al marge de les aportacions de Joan Amades, Carles Riba, Andreu Nin, del marginalidà Joan Mascaró i altres col·laboradors de La Nostra Terra, potenciar l'esperanto com a llengua complementària és també preservar el català. Avui internet ha reanimat l'esperanto i es troben cursos senzills que, en 14 lliçons, brinden una perspectiva pràctica d'aquest idioma regular, ben pensat i creatiu. L'esperanto ens obri al món per rebre informacions que no interessen als mitjans o que esquiven la censura. Elisabet Abeyà hi afegeix: "Em permet passar bones estones amb un grup d'infants i tenc la il·lusió (ves a saber si és cert!) que, a més a més d'ensenyar-los una llengua, els ajud a construir uns valors, ja que ens escrivim amb grups d'infants d'altres països i crec que tot això fa pau". Doncs, això: facem pau sempre, des de la llibertat, en català i en esperanto!

L'opinió del lector

Escriu el teu comentari

Vídeos

Notícia relacionada.

[Tastaplats, llengües que fan mençera!](#)

Publicada el 24/12/2010 per dBalears a **Balears**

PUBLICITAT

Fes un canvi!

Aturar el canvi climàtic també és cosa teva

PUBLICITAT

Notícies + Vistes + Comentades Darreres

- [Insubmissió lingüística](#)
- [L'Ajuntament de Palma paralitza les obres del nou xalet a Marivent](#)
- [El segurata més vist dels jutjats, convertit en fenomen mediàtic](#)
- [El nou segon curturó s'iniciarà a principi d'any](#)
- [no vagi per dit](#)

PUBLICITAT

Enquesta

S'ha fet bé el trasllat de Son Dureta a Son Espases?

No

Sí

Vota!

Portes Obertes

Bocamoll
 Javier Matesanz

Burlesque, material de YouTube

